

ВІДОБРАЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЖІНОЧИХ ТОВАРИСТВ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ В УКРАЇНОМОВНІЙ ПЕРІОДИЦІ (1914–1939 рр.)

У статті досліджується проблема висвітлення в українській періодичній пресі найосновніших подій діяльності жіночих товариств Східної Галичини 1914–1939 рр. Охарактеризовано напрями, зміст, мету, форми, конкретні заходи активності жіночих згромаджень цього періоду. Виявлено, що найбільша увага громадськості була звернена на організаційну розбудову добре відомих товариств – “Союзу українок”, Марійських дружин, Української захоронки та на їх культурницьку (освітню, благодійну, санітарну тощо) працю, міжнародні контакти. Великий масив відомостей зустрічається у власне жіночі й загальноінформаційній пресі.

Ключові слова: преса, жіночі організації, Східна Галичина, “Союз українок”, культурна активність.

Жіночий рух у Галичині – це одне з унікальних явищ суспільного життя краю останньої третини ХІХ ст. – 1939 р. Щоб прослідкувати специфіку його розвитку, пов’язаність з іншими соціальними рухами (політичним, релігійним та ін.), слід, окрім власне документальних джерел, залучати додаткові. Одними з таких є періодичні видання, які дають змогу більш повно розкрити життя не тільки жіночого руху (загальне), але й окремої жінки – суспільно активної (індивідуальне). Періодика допомагає дослідникові у висвітленні питання регіональних особливостей жіночого руху не лише в містах і за кордоном, але й на периферіях Галичини.

Розглядаючи зазначену проблему, слід з’ясувати такі питання: “Хто висвітлював діяльність жіночих товариств? Що саме, тобто якого роду праця, висвітлювалося на сторінках преси? Який характер мала інформація? Усі питання є взаємопов’язані. Водночас не потрібно відкидати принципу суб’єктивізму в статтях періодичних видань. Він залежатиме від суб’єкта (видавця), його власних інтересів, які не завжди збігатимуться із цінностями жіночого руху, і це, відповідно, впливатиме на характер інформації поданої на сторінках преси. Потрібно ставитися з обережністю й до статей жіночої преси, у яких можлива гіперболізація подій.

Першими досліджувачами своєї діяльності на сторінках жіночої преси були членкині товариств Л.Бурачинська², М.Рудницька-Лисяк²¹ та інші, а також їхній сучасник Д.Дзеревиць⁷. У радянський час зазначена тема не цікавила істориків з ідеологічних причин. Проте вона активно розвивалася за кордоном українцями: М.Волинець³, А.Животком⁹, І.Полянською¹⁶, але виключно в аспекті української жіночої преси. Їхню справу продовжує сучасний дослідник С.Кось¹⁴. Найвідомішою українською дослідницею жіночого руху є М.Богачевська-Хом’як¹, яка питання висвітлення їхньої діяльності в пресі розкрила частково, не ставлячи це за основну мету своєї монографії. У модерному науковому просторі інформативніші та ширші відомості про діяльність жінок на сторінках періодики подають львівські вчені В.Передерій, Н.Сидоренко, Т.Старченко¹⁵.

Проблема стосуватиметься діяльності жіночих товариств, яка здебільшого лежала в культурно-освітній площині (розвиток шкільництва, виховання в патріотичному дусі, популяризація через літературні твори рідного слова, розширення ерудиції читачів тощо). Водночас відбувалося всезростаюче залучення жінок до роботи в різноманітних громадських організаціях, наприклад, у “Просвіті”, педагогічному товаристві, “Руській бесіді”, кооперативі “Народна торгівля” та ін. Діяльність жінок у цих товариствах, як правило, прямо не була пов’язана зі специфічно феміністичними завданнями, але об’єктивно сприяла новому психологічному сприйняттю жінки в суспільстві.

У Галичині протягом 1887–1939 рр. існувало близько двадцяти як українських, так й іноземних жіночих організацій. Кількість їхніх членів, рід, масштаб діяльності, продуктивність були різноманітними. Від цього залежить висвітлення їхньої праці на сторінках періодики. Значний обсяг матеріалу міститься про “Союз українок” і його філії, Марійські дружини; мен-

ше – про Товариство Українська захоронка, Товариство вакаційних осель, “Жіноче товариство” та інші.

Діяльність жіночих організацій періоду Першої світової війни була тісно пов’язана з актуальними національно-суспільними потребами. У воєнні роки жіноцтво взяло активну участь у добровільній і санітарній роботі. У Відні українські жінки заснували Комітет допомоги пораненим воякам, що опікувався українськими вояками у віденських лікарнях. Молоде жіноцтво входило до складу військових частин. Багато жінок і дівчат працювали медсестрами, служили в армії. У той самий час українські жінки вперше вступили в міжнародні жіночі організації. Із цією метою в 1919 році в Кам’янці-Подільському було створено Українську Жіночу Національну Раду. Її делегати брали участь у конгресах Міжнародної Жіночої Ради (Осло, 1920) і міжнародного Жіночого Союзу (Женева), а в 1921 р. – у конгресі Міжнародної Ліги Миру і Свободи (Відень). Українська Жіноча Національна Рада стала членом цих міжнародних об’єднань¹⁵. Про зазначені події повідомляється в діаспорній пресі: “Жіночий світ”, “Америка”, “Свобода” (США), “Українська кореспонденція” і періодиці на західноукраїнській землі (“Діло”, “Жіноча доля”). Зокрема, ішлося про таке: на конгресі в Празі голова українського жіночого товариства “Союз українок” Мілена Рудницька виступила з доповіддю “Національне питання і його мирне розв’язання”, у якому констатувала, що Перша світова війна не тільки не вирішила національного питання, а ще більше його загострила. “Мирні договори перерізували живі організми живих народів і створили довге сплетення вулканічних прикордонних смуг, на яких іде нещадне нищення переможців проти переможених». Єдиним рішенням мирного врегулювання національних конфліктів, на переконання М.Рудницької, є реалізація ідеї самовизначення народів: “Дозволити нації вирішувати свою долю, державну приналежність, віддати їй у руки цілий державний апарат». Торкаючись питання національних меншостей, підкреслювала, що на той час не буде миру, поки кожний народ не буде мати своєї незалежної держави. Ідея об’єднаних європейських держав – пан-Європи – може здійснитися за умови, коли в Європі не буде ні пануючих, ні поневолених націй²⁰.

На західноукраїнських землях жіночий рух розвивався далі, незважаючи на несприятливі умови чужого панування. У Галичині найбільшою жіночою організацією був “Союз українок”, перетворений із Жіночої громади 1917 р. Значну роль у розгортанні жіночого організованого життя відіграла жіноча преса.

У 1930-х роках постало питання спеціалізації жіночого організованого життя, виникли фахові об’єднання, наприклад, секція господинь при “Сільському господарі” з мережею гуртків по селах, товариство “Будучність”, кооператив “Українське народне мистецтво” та ін. Виявом сили українського жіночого руху став перший жіночий Конгрес у Станіславові, скликаний 1934 р. з ініціативи “Союзу українок”. Участь у ньому взяли представниці жіночих організацій з усіх українських земель поза УРСР і з еміграції, які підкреслили своє прагнення до єдності українок. Пропозиція до створення загальноукраїнського об’єднання жіночих організацій у Світовому “Союзі українок” (1937) із центром у Львові стала наслідком цього Конгресу¹. Матеріали про вказану діяльність висвітлювала періодика перш за все самих жіночих товариств. Так, у “Жіночій волі” – додатку “Жіночої долі” існували такі рубрики: “Праця в жіночих гуртках”, “З життя наших товариств”; у двотижневику “Жінка” – “При громадській роботі”, “Вісті з “Союзу українок”, “Крізь нашу призму”; у “Світі українок” – “Як працюємо в кружках “Союзу українок” та інші. Інформація була значною й пов’язаною з висвітленням різноманітної діяльності перш за все найбільшої жіночої організації “Союзу українок”: про заснування нових філій, їх голів, про участь у міжнародних конгресах за кордоном (США, Прага), співпрацю з “Просвітою”, кооперативами, про видавничу діяльність “Союзу” тощо.

Особливістю є те, якого роду з нежіночої періодики видання описували події. Це впливатиме на критерій об’єктивності. Загальноінформаційна преса висвітлювала події кожного дня. Тому отримана звідти інформація є найбільшою за обсягом. Такого роду преса вмещувала матеріал про найзначніші події в житті жіночих товариств. Як правило, це стосувалося з’їздів організацій, на яких вирішувалися поточні питання. Так, уже 23 жовтня 1921 р. львівська українська газета “Вперед” повідомила про те, що після “оживленої дискусії” над “рефератом” М.Рудницької було ухвалено скликати “всенародній” жіночий з’їзд. Його організацією мав

зайнятися спеціально обраний комітет, до якого входили керівники й члени гуртка, знані в Галичині та за її межами громадські діячі, фахові педагоги О.Коренець, К.Малицька, М.Рудницька, О.Січинська, О.Степанів-Дашкевич, О.Шепарович, а також представниця київської громади українців С.Вольська-Мурська¹⁹.

Перебіг з'їзду, на який прибуло понад 380 делегатів із Галичини, Буковини, Волині, східних українських земель і найбільших центрів політичної еміграції 20-х рр. (Варшава, Відень, Прага, Тарнів), особливості його проведення, значення для подальшого розвитку національного жіночого руху розкривають публікації в українській пресі: "Вперед", "Жінка", "Світло", "Українське слово" – Львів; "Жіноча доля" – Коломия; "Українська трибуна" – Варшава; "Український голос" – Перемишль. Вони підтверджують, що "з огляду на перепони" польської влади з'їзд проходив як "надзвичайні" загальні збори товариства "Союзу українок". У його порядку денному значилися аналогічні до програми з'їзду "точки" і теми доповідей. Після відкриття зборів, "відчитання правильника" (порядку роботи), вибору "ділової" (К.Малицька, О.Ціпановська, С.Вольська-Мурська) і почесної президій (до складу останньої були обрані три неprisутні "громадянки" – Ольга Кобилянська, Людмила Старицька-Черняхівська, Софія Русова, яка прибула до Львова тільки 23 грудня), виголошення 26 усних і 20 письмових привітань від провідних українських культурно-освітніх організацій та окремих громадських діячів мали виступати: 22 грудня – М.Рудницька на тему "Жінка в громадянському житті", Д.Старосольська – "Перегляд до теперішньої діяльності", О.Шепарович – "Організація жіноцтва на будуче"; 23 грудня – К.Малицька – "Жінка і виховання", К.Гриневиц – "Жіноча преса і видавництва"⁴.

Думки, які К.Малицька не змогла донести в повному обсязі до учасників Всеукраїнського жіночого з'їзду, лягли в основу її статті "Жіноцтво – і справа виховання" ("Діло", 1922) і прозвучали у виступі на з'їзді "Союзу українок" 24 квітня 1924 р. Педагог і громадська діячка домагалася більш активного втручання жінок у "шкільне виховання", зокрема, через заснування "материнських рад", широкої участі в роботі дошкільних і позашкільних інституцій; наголошувала на потребі збільшення "жіночих педагогічних сил" у навчально-виховних закладах, призначених для дівчат, з метою "вироблення нового світогляду серед молоді"; закликала стати діяльними членами гуртків Українського педагогічного товариства, внести туди "живішу струю інтересу для справ чистої педагогії", порушити "неторкані" ще питання жіночого виховання, жіночих фахових і загальноосвітніх шкіл, опіки над занедбаними й убогими дітьми, жіночих видавництв тощо¹³. На результативність популяризаторської й організаційно-практичної роботи К.Малицької в цьому напрямі в 1927 р. указав провідний український суспільно-політичний часопис Галичини "Діло": "... на цьогорічнім з'їзді СУ ("Союзу українок"), – підкреслювалося в його кореспонденції, – виразно зазначилася накреслена п'ять літ тому і розпочата в часі головування Констянтини Малицької культурно-освітня жіноча праця"¹⁰.

Газета "Діло" за 23 червня 1934 р. розмістила коротку статтю інформаційного характеру під назвою "Перший український жіночий конгрес у Станіславові", де вказується кількість учасників з усієї Західної України, з-за кордону (Праги, Будапешта, Канади, Варшави, Злучених держав), які прибули на засідання від філій "Союзу українок". У наступному номері були надруковані невелике повідомлення "Станіславів вітає конгрес" і "Резолюції Українського жіночого конгресу, ухвалені у Станіславові 27 червня 1934 р.". Учасниці Конгресу засвідчили відданість "Найвищому Національному Ідеалові" і були переконані в тому, що його життєздатність можлива тільки за активної участі жіноцтва в національному житті¹⁹.

У царині позашкільної освіти Конгрес закликав усі українські жіночі організації активізувати самоосвіту жіноцтва й культурно-освітню діяльність серед жіночого "доросту" у всіх містах і селах українських земель; влаштовувати курси для неграмотних, спільні читання, закладати мандрівні бібліотеки й читальні, аматорські гуртки, хори, освітні курси, народні університети; плекати народну традицію "словом і ділом". На Конгресі також обговорювалися проблеми національного виховання дітей та молоді, "плекання народнього здоров'я", суспільної опіки, участі жінки в розбудові народного господарства, у розвитку кооперації, у відстоюванні права на "заробіткову" працю¹⁷.

У 1920–1930-х рр. на західноукраїнських землях подальшого розвитку набув релігійно-доброчинний (переважно католицького, греко-католицького обряду) жіночий рух, зокрема, по-

силилася діяльність Марійських товариств, які створювалися для поглиблення духовного життя своїх членів завдяки особливому культіві Богородиці. Організаційно ці об'єднання поділялися на Марійські дружини для дорослих і молоді та гуртки для дітей. Їхня діяльність теж знайшла вираження на сторінках жіночої та іншого роду періодики. Так, у “Меті” за 1934 р. згадується про 30-річчя із часу заснування першої в Галичині Марійської дружини пань. Із цієї нагоди 2–4 листопада на базі першої західноукраїнської дівочої приватної середньої школи – рідномовної гімназії Сестер Василянок – відбувся з'їзд Марійських дружин інтелігентного жіноцтва за участю 150 львівських і 52 “замісцевих” учасниць. Серед них були й активні члени громадських жіночих організацій краю, які представляли “Союз українок” (І.Лунева, О.Ціпановська), Товариство вакаційних осель (М.Парфецька), “Українську захоронку” (С.Ракова), а також репрезентанти жіночого католицького руху Волині¹⁴. У програмі з'їзду знайшли відображення важливі для всього українського жіноцтва регіону проблеми виховно-освітнього й опікунського характеру. Вони порушувалися у вступній промові співзасновниці й багаторічного голови товариства, громадського та педагогічного діяча Ольги Бачинської – дочки визначного галицького педагога, у 1918 р. секретаря освіти й віровизнаних у Державному Секретаріаті Західно-Української Народної Республіки Олександра Барвінського, у доповідях А.Конрад (“Харитативна акція”), Є.Тишинської (“Історія жіночого руху та участь у ньому католицького жіноцтва”), І.-М.Янович (“Марійська дружина й виховання молоді”). Найбільше уваги доповідач приділила родинному вихованню, запорукою результативності якого вважала створення в родині сприятливої для виховання атмосфери через забезпечення в ній “царювання Христа”, утвердження “кріпкої віри” у Бога. Чільне місце відводила плеканню в родині братньої любові – до її членів, до свого народу, а також до людей, що “різняються від нас поглядами, суспільним положенням, національністю”²². Згодом ці питання стали предметом обговорення в українських періодичних виданнях, а концептуальне положення про першість Бога чи нації в ідеології українського жіночого руху – на з'їздах “Союзу українок” другої половини 1930-х рр. Як зауважувала І.Вільде, “ці дві стихії так тісно зв'язані в душі української жінки, що годі котрійсь із них дати першенство. І найбільші націоналістки признають велике значення релігії – і найбільші релігійні фанатички кажуть: «Все для України – а Україна для Бога»”²⁵. Організаційні збори товариств “Українська захоронка” та Українського крайового товариства охорони дітей і опіки над молоддю висвітлювалися на сторінках газет “Діло”, “Громадський вісник”. Тут розкривалася їх благодійна діяльність. Наприклад, аналізуючи ситуацію, що склалася в організації дитячих притулків на початку 1920-х років, редакція часопису “Громадський вісник” (7 липня 1922) наголошувала, що нею займаються різні світські та церковні інституції. Їхніми зусиллями було врятовано життя тисяч українських дітей, однак кожна з них ставилася до справи “зі своїх позицій”, що проявлялося у відмінних підходах до виховання, у матеріальному забезпеченні, рівні соціальної опіки тощо. Це актуалізувало потребу об'єднання зусиль навколо вказаної проблеми.

За січень 1925 р. в інформаційному часописі “Діло” згадується товариство під назвою “Українська захоронка”, яке відновилося в травні 1924 р., коли затвердили його статут, який окреслював ті ж завдання, форми й методи діяльності, що й за довоєнного періоду. За головування спершу О.Гординської, а згодом С.Ракової на початок 1930-х років воно досягло найбільшої чисельності – 475 членів і найвищого піднесення діяльності. Воно не засновувало місцевих осередків, але поширювало працю на територію всієї Галичини. Цікаво, що в так би мовити “публічних” (поміщених в українській пресі) звітах про працю “Української захоронки” указувалося, що головним (і єдиним) джерелом її функціонування були збірки по церквах, членські внески та місячні оплати батьків. Між тим, вона щороку одержувала субсидії від львівського магістрату в розмірі від 4 до 7,5 тис. злотих. Інший приклад – повідомлення за червень 1929 р. про перші п'ять років діяльності Українського крайового товариства охорони дітей і опіки над молоддю (УКТОДОМ). На 1927 р. воно утримувало десять сирітських притулків і п'ять “захоронок”, де загалом перебувало понад 600 дітей. Відкриті товариством дві “порадні матерів” щороку обслуговували 900 сімей. З улаштованих у різних місцевостях “американських кухонь” користали не лише безпритульні діти, а й дорослі. На пропозицію Міністерства праці товариство взяло на себе опіку над тисячами дітей українських репатріантів. Широку підтрим-

ку знаходили й інші влаштовані ним благодійницькі акції для сиріт і найбільш вразливих верств населення^{11, 12}.

Таким чином, періодичні видання останньої чверті XIX ст. – 1939 р. у цілому об'єктивно, по “гарячих слідах” висвітлювали діяльність жіночих товариств. Повідомлення про них містилися в різного роду періодиці (загально-інформаційній, політичній, релігійній тощо). Це свідчить про активну роль жіноцтва в суспільному житті краю. Короткі статті інформаційного типу, менше – аналітичного дають змогу поетапно прослідкувати еволюцію жіночого руху в Східній Галичині, висвітлити пріоритети їхньої діяльності (культурно-освітня, політична сфери), позиції їхніх активісток щодо питань війни, національного розвитку, які відповідали їхньому покликанню. Більшість статей сприяли формуванню в мешканців регіону позитивної оцінки й схвалення невтомної праці жінок, підносили їхній авторитет у суспільстві.

1. Богачевська-Хом'як М. Білим по білому. Жінки в громадському житті України. 1884–1939 / М. Богачевська-Хом'як. – К. : Либідь, 1995. – 434 с.
2. Бурачинська Л. Про завдання жіночої преси / Л. Бурачинська // Жіноча доля. – 1933. – Ч. 1. – С. 1–2.
3. Волинець Л. Українська жіноча преса в минулому / Л. Волинець // Сучасність. – 1974. – Ч. 7–8. – С. 113–127.
4. Від Ради Українського Жіночого Союзу // Жіночий Вістник. – 1917. – № 2. – 22 серп. – С. 13–14.
5. Вільде І. Український Жіночий Конгрес / І. Вільде // Жіноча Доля. – 1934. – Ч. 14. – 15 лип. – С. 2–6.
6. В справі організації жіноцтва // Вперед. – 1921. – 23 жовт. – С. 3.
7. Дзеревич Д. Перегляд української жіночої преси / Д. Дзеревич // Діло. – 1937. – Ч. 83. – С. 4–5.
8. Дядюк М. С. Жіночі організації Східної Галичини в контексті польсько-українського протистояння під час Першої Світової війни і у повоєнний період / М. С. Дядюк // Ucrainika Polonica. 2000. – Вип. 1 – С. 221–235.
9. Животко А. Історія української преси / А. Животко. – К. : Наша культура і наука, 1999. – 368 с.
10. Жіночий з'їзд // Діло. – 1927. – Ч. 102. – С. 4.
11. Загальні Збори Українського крайового товариства охорони дітей і опіки над молоддю // Діло. – 1929. – 9 черв. – С. 3.
12. Загальний З'їзд Товариства “Українська Захоронка” // Діло. – 1925. – 16 січ. – С. 5.
13. Конгрес Міжнародної Жіночої Ліги Миру і Свободи у Празі // Жіноча Доля. – 1929. – Ч. 19. – 1 жовт. – С. 3.
14. Кось С. Жіноча преса / С. Кось // Вісник Львівського університету. Серія журналістика. – 2007. – Вип. 30. – С. 123–141.
15. Передирій В. Жіноча доля на тлі доби. (Літопис жін. руху у світлі укр. вид.) / В. Передирій, Н. Сидоренко, Т. Старченко ; Дослідн. центр історії укр. преси. – К., 1999. – 120 с.
16. Полянська І. Українська жіноча преса / І. Полянська // Наше життя. – 1964. – Ч. 1. – С. 3–4.
17. Потапюк Л. М. Жіночий рух та освіта на Західній Україні: історико-педагогічний аспект / Л. М. Потапюк // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – Вип. 42. – С. 125–134.
18. Пропам'ятна книга першого з'їзду Марійських Дружин інтелігентного жіноцтва з приводу 30-ліття існування Марійської Дружини Пань у Львові, 1904–1934. – Львів : Наклад Марійської Дружини Пань у Львові, 1937. – 162 с.
19. Резолюції Українського Жіночого Конгресу, ухвалені в Станиславові 27 червня 1934 р. // Діло. – 1934. – Ч. 172. – С. 4.
20. Рудницька М. Націоналізм і фемінізм / М. Рудницька // Діло. – 1929. – Ч. 100. – 9 верес. – С. 1.
21. Рудницька-Лисяк М. Львівське жіноцтво під час падолистого перевороту / М. Лисяк-Рудницька // Наша мета. – 1919. – С. 3–5.
22. Янович М. Марійська Дружина і виховання молоді. Реферат на Ювілейному З'їзді Марійських Дружин Пань, 1934 / М. Янович // Мета. – 1934. – Ч. 44. – 11 листоп. – С. 7; Ч. 47. – 2 груд. – С. 6.

В статтє исследується проблема освещения в украинской печати самых основных событий деятельности женских обществ Восточной Галиции 1914–1939 гг. Освещены направления, содержание, цели, формы, конкретные меры активности женских конгрегаций данного периода. Доказано, что наибольшее внимание общественности было обращено на организационную перестройку известных обществ (“Союза украинок”, Марийских дружин, Украинского приюта) и на их культурный (образовательный, санитарный и т. д.) труд, международные контакты. Большой массив сведений встречается в собственно женской и общинформационной прессе.

Ключевые слова: пресса, женские общества, Восточная Галиция, “Союз украинок”, культурная активность.

The article examines the problem of coverage in the press most fundamental events of women's societies of Eastern Galicia 1914–1939. It reveals the direction, meaning, purpose, shape, specific measures of women's congregations of the period. Study that most public attention was drawn to the organizational development of famous companies (Union of Ukrainian, Sodality, Ukrainian children's ward) and their cultural (educational, charitable, sanitation, etc.) work, international contacts. Great source of information is found in the actual female press and general information press.

Keywords: press, women's organizations, Eastern Galicia, Union of Ukrainian, cultural activity.

УДК 930.2:94(477.8)

Галина СТЕФАНЮК

ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ 1941–1944 рр. ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО СТАНОВИЩА НАСЕЛЕННЯ ГАЛИЧИНИ В УМОВАХ НАЦИСТСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ

У статті зроблено аналіз україномовних періодичних видань, що публікувалися в 1941–1944 рр. і є джерелом до з'ясування правового та соціального становища населення Галичини в період нацистської окупації краю. Зазначено, що розвиток історичної науки в Україні великою мірою залежить від повноцінної джерельної бази історичних досліджень. У процесі національно-державної розбудови сучасної України, духовного відродження українського народу, піднесення його історичної свідомості гострою потребою стало вивчення історії України, позбавленої штучної політизації, заідеологізованості, кон'юнктурних спекуляцій, що можливе лише при об'єктивному аналізі джерельних матеріалів. У статті зазначено, що, з огляду на німецьку цензуру, періодика не завжди могла претендувати на об'єктивність. Ураховуючи цю обставину, потрібно критично підходити до повідомлень преси, зіставляючи їх з даними інших джерел. Указано, що доступ до цих видань тривалий час для вітчизняних дослідників був закритий. Тільки недавно науковці отримали змогу користуватися ними.

Ключові слова: періодика, Галичина, Генеральне Губернаторство, німецький окупаційний режим, Третій рейх.

Питання окупації Східної Галичини військами нацистської Німеччини, становлення нацистського окупаційного режиму та відповідна реакція українського суспільства були в центрі уваги українських періодичних видань, що виходили в роки Другої світової війни. Тільки нещодавно, після проголошення незалежності України, періодика стала доступним джерелом для опрацювання науковцями. До того часу вона зберігалася в спецфондах наукових бібліотек та архівах і була забороненою для більшості дослідників. Сьогодні публікації друкованих органів, що виходили на території Галичини в період німецької окупації, є одним із джерел до вивчення соціально-правового становища східногалицького соціуму в 1941–1944 рр.

Вагомий внесок у вивчення матеріалів періодичних видань воєнного періоду зробив В.Офіцинський. Він ґрунтовно опрацював у львівських архівних і бібліотечних установах газети “Українські щоденні вісті” і “Львівські вісті” (1941–1944), “Самостійна Україна”, “Українське слово”, “Станіславівське слово” (1941–1942), “Рідна земля”, “Станіславівське слово”, “Голос Підкарпаття”, “Тернопільський голос” і “Чортківська думка” (1942–1944), “До перемоги” (1943–1945), журнали “Українська школа” (1942–1944), “Студентський прапор” (1943–1944) та “Ідея і чин” (1942–1946). У зв'язку із цим, в автора з'явилося ряд тематичних публікацій. Причому наукові досягнення В.Офіцинського відзначено дослідницею Н.Антонюк. Зокрема, авторка зробила перший детальний аналіз його наукових досягнень через призму брошури “Східногалицька періодика 1941–1944 років: політичні та культурні аспекти”. Справді був піднятий маловідомий, але потужний пласт історичних джерел. Тому висока оцінка пошуково-дослідни-